gemeente
eijsden-margraten

Gedeputeerde Staten van Limburg
T.a.v. Cluster Ruimte
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Bezoekadres:
Amerikaplein 1
6269 DA Margraten
Servicepunt:
Breusterhof 8
6245 EL Eijsden

Postadres:
Postbus 10
6269 ZG Margraten

tel.: 14043
of: +31 (0)43 458 8488
fax: +31 (0)43 458 8400
info@eijsden-margraten.nl
www.eijsden-margraten.nl

IBAN BNG:
NL46BNGH0285148680
BIC: BNGHNL2G

Eijsden-Margraten: 7 juli 2025

Onderwerp: Zienswijze ontwerp Provinciale Omgevingsvisie

Geacht college,

Hierbij maken wij onze zienswijze kenbaar met betrekking tot uw ontwerpbesluit van de ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).

Eijsden-Margraten is een gemeente met een grote ambitie. De voorliggende POVI belemmert ons die ambitie waar te maken.
Een (provinciale omgevings)visie behoort integraal te zijn en vanuit die integraliteit tot stand te komen. Thema's en onderwerpen hangen nadrukkelijk met elkaar samen, zijn afhankelijk van elkaar en oefenen over en weer invloed op elkaar uit.
Deze POVI ademt op geen enkele manier integraliteit uit. Alle thema's, onderwerpen en deelelementen zijn separaat behandeld, benoemd en beschreven en afhankelijkheden en wederzijdse invloeden zijn niet benoemd.
Essentiële en thema overstijgende aspecten als leefbaarheid, bereikbaarheid, vitaliteit en gezondheid komen door de keuzes gemaakt op inhoud en proces niet uit de verf.

Daarnaast missen we in de POVI ruimte voor ondernemerschap. Specifiek dus ook voor onze gemeente. Voor onze bestaande bedrijven, maar ook voor nieuwe bedrijvigheid. We anticiperen op groei van de werkgelegenheid in onze gemeente en hebben daar (fysieke) ruimte voor nodig, ook in het buitengebied.
Door gerichte investeringen in onze regio onder de vlag van Brightlands ontstaan nieuwe economische kansen. We missen in de POVI projecten die voortkomen uit de campussen, maar bijvoorbeeld ook het project Einstein Telescope. Toch elementaire projecten voor de toekomstige ontwikkeling van onze regio.

cittaslow

.banholt
.bemelen
.cadier en keer
.eckelrade
.eijsden
.gronsveld
.margraten
.mariadorp
.mesch
.mheer
.noorbeek
.oost maarland
.rijckholt
.scheulder
.st. geertruid

BLOESEM VAN HET ZUIDEN

We anticiperen nadrukkelijk op groei van het aantal inwoners. Vanuit autonome groei, maar ook vanuit de behoefte van mensen die zich aangetrokken voelen richting de economische groei in de regio en onze gemeente. Met name vanuit de Maastrichtse campus en aanpalende ontwikkelingen.
Dit betekent dat wij een substantieel aantal woningen gaan bouwen de komende jaren. Dit vraagt om ruimte. Ruimte die gelet op de kaarten bij de POVI volstrekt onvoldoende is. Dit vanwege de diverse zoneringen en de keuzes die zijn gemaakt bij de begrenzing van deze zoneringen. Het 'straatje erbij' is volstrekt onvoldoende om ruimte te bieden aan de noodzakelijke behoefte aan het realiseren van meer en passende woningen.
Dit betekent dat de ruimte rondom onze landelijke kernen (d.w.z. de verwevings-gebieden) verruimd moeten worden, en wel zodanig dat wij onze afgewogen, weldoordachte en realistische ambities op het gebied van woningbouw adequaat en snel kunnen realiseren. Uiteraard met in achtneming van alle relevante regelgeving en beleid.
Dit betekent ook dat diverse linten, clusters en gehuchten die nu geen deel uitmaken van het verwevingsgebied als verwevingsgebied moeten worden aangemerkt. Gebeurt dit niet, dan is het 'straatje erbij' op deze locaties niet mogelijk, en daarmee eigenlijk een wassen neus.

Eijsden-Margraten is een gemeente met een groot areaal aan landelijk gebied. Een landschap dat geroemd wordt om haar schoonheid. Een landschap waarin we al eeuwen wonen én werken. We lopen hier tegen grote opgaven aan. Denk hierbij aan economisch perspectief voor de agrarische sector, de toeristische en recreatieve sector, leefbaarheid en vitaliteit, ruimteclaims (soms botsend of zelfs tegenstrijdig), doelstellingen vanuit diverse sectoren en thema's zoal natuur, landschap, water, leefbaarheid, bereikbaarheid en vitaliteit.
De POVI zet echter het buitengebied op slot en belemmert ons daardoor om die opgaven adequaat op te kunnen pakken. En daarmee ons buitengebied een reëel perspectief te bieden op het gebied van met name vitaliteit, leefbaarheid en bereikbaarheid.

Wij hebben voldoende fysieke ruimte in onze gemeente en die willen en gaan wij benutten in het belang van onze gemeente en onze gemeenschap. De invulling van deze ruimte is primair een keuze van de gemeente zelf en niet van de provinciale overheid. Uiteraard hoort hier afstemming en dialoog met de provincie en de regio bij. Want de groeiende welvaart laat zich niet beteugelen door fysieke grenzen van steden, dorpen en gehuchten.

In deze POVI trekt de provincie Limburg een regierol naar zich toe die niet passend is, die te groot en te dominant is. Deze rolopvatting gaat vooral gepaard met verboden en rigide eisen en gaat voorbij aan de dialoog. Alleen samen kunnen wij alle opgaven oppakken en tot een goed einde brengen en kunnen wij de uitdagingen en problemen waar onze samenleving mee wordt geconfronteerd het hoofd bieden.

.banholt
.bemelen
.cadier en keer
.eckelrade
.eijsden
.gronsveld
.margraten
.mariadorp
.mesch
.mheer
.noorbeek
.oost maarland
.rijckholt
.scheulder
.st. geertruid

BLOESEM VAN HET ZUIDEN

Verbieden, restricties en geen ruimte voor samenwerking en dialoog. Dit past niet bij de manier waarop we normaliter met elkaar omgaan en samenwerken. Dit doet geen recht aan het gegeven dat wij als overheden gezamenlijk aan de lat staan voor de forse opgaven in zowel het stedelijk als het landelijk gebied.
Deze POVI zet belanghebbenden tegenover elkaar in plaats van de dialoog aan te gaan en de verbinding te zoeken.
Daarnaast is deze POVI inhoudelijk niet voldragen. Er staan feitelijke onjuistheden in en inhoudelijke keuzes zijn niet altijd (even goed) doordacht. De integraliteit ontbreekt.

In het proces wordt de POVI straks formeel vastgesteld door Provinciale Staten. Dat betekent dat, ondanks beloften uwerzijds, dit leidende regels worden. En de feitelijke onjuistheden daarmee ook onderdeel worden van die POVI.
Wij betreuren zeer nadrukkelijk dat u als provincie heeft gekozen voor een te strakke, rigide en onrealistische planning en deze laat prevaleren boven de roep om een zorgvuldig, afgewogen proces waarin eenieder voldoende ruimte krijgt om de dialoog met de provincie aan te gaan en tijdig en adequaat input te leveren op teksten en kaarten die kloppen en up to date zijn. De tekensessie van vrijdag 27 juni jl. toonde helaas aan dat kaarten en teksten nog niet volledig zijn, dan wel aanpassing of aanvulling behoeven.
Hoe kunnen wij dan in het korte bestek dat ons rest een volledige zienswijze indienen?
Hoe betrouwbaar is dit proces? Wat wordt er nog allemaal – los van de zienswijzen – aangepast aan de kaarten en de teksten.
Wij constateren in ieder geval nadrukkelijk dat het raadplegen en meenemen van de gemeenten heeft plaatsgevonden onder zeer grote druk, (deels) op basis van niet actuele of onjuiste informatie, op een manier die het meenemen van het lokale bestuur en daarmee het innemen van een weloverwogen standpunt van ons college eigenlijk onmogelijk maakt.

Procedures en termijnen zijn dusdanig kort dat wij als stakeholders niet de mogelijkheid hebben om dit proces gedegen te doorlopen. Dit kan en mag niet de bedoeling zijn.

Hiernavolgend volgen onze verdere inhoudelijke punten als zienswijze op de POVI. Deze zijn ook afgestemd met de andere gemeenten in de regio.
Maar los van de inhoud roepen we u vooral als Gedeputeerde Staten op het proces te herzien vanwege te ambitieus, te kort, te onzorgvuldig en om zoals we gewend zijn met elkaar, een goede dialoog aan te gaan over dit onderwerp.
Daarnaast vragen wij u als Gedeputeerde Staten dit proces te herzien vanwege de onzorgvuldigheden, onjuistheden en omissies op de inhoud.
Tot slot roepen wij op dit proces te herzien omdat tot nu toe – en zelfs in de tekensessies met de gemeenten die onlangs nog hebben plaatsgevonden, die voor Eijsden-Margraten op 27 juni jl. – is gebleken dat verschillende (beleids)keuzes nog niet zijn gemaakt en daarmee dus nog gemaakt moeten worden. Een – voor landelijke gemeenten als de onze – belangrijke keuze die nog niet is gemaakt, is hoe om te gaan met linten en clusters in het landelijk gebied. Maken deze straks deel uit van de groenblauwe landbouwzone (of een ander gebied), of worden dit verwevingsgebieden. Essentieel met het oog op de kansen die het 'straatje erbij' biedt dan wel kan bieden.

.banholt
.bemelen
.cadier en keer
.eckelrade
.eijsden
.gronsveld
.margraten
.mariadorp
.mesch
.mheer
.noorbeek
.oost maarland
.rijckholt
.scheulder
.st. geertruid

BLOESEM VAN HET ZUIDEN

De (fysieke) toekomst van ons mooie Limburg verdient meer dan het proces zoals dit tot nog toe loopt en de inhoud en reikwijdte van de voorliggende POVI. Zowel qua proces, als inhoud en reikwijdte valt er meer dan genoeg af te dingen op deze POVI.

Planning en proces

Wij constateren dat, ondanks eerdere toezeggingen van de provincie, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten. Deze teksten hadden een waardevolle basis kunnen vormen voor de regiotafels die enkele maanden geleden hebben plaatsgevonden, wat een scherpere en gezamenlijke regionale dialoog mogelijk had gemaakt. Helaas heeft de door u gehanteerde strakke planning dit niet toegestaan, waardoor participatie en het indienen van de formele zienswijze gelijktijdig plaatsvinden.
De snelheid van het proces heeft ook geleid tot een aanzienlijke mate van onzorgvuldigheid, waar we in deze zienswijze nog verder op ingaan. Daarnaast merken we op dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog bewerkt wordt tijdens de terinzageleggingsprocedure. Dit betekent dat we enkel kunnen reageren op de momenteel beschikbare kaarten.
Dit zet de samenwerking onder druk en wekt de indruk dat beslissingen worden genomen voor en over gemeenten in plaats van in samenwerking met hen.

Verder worden verschillende ontwikkelingen en locaties aangewezen als van provinciaal belang en neemt de provincie de regie over bepaalde onderwerpen. Daarnaast wordt voorgesteld om onderdelen in de omgevingsverordening vast te leggen, zonder hierbij duidelijke kaders te bieden. Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten.

In dit verband spreken wij nadrukkelijk de verwachting en wens uit dat er voor de verordening een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijze wordt vrijgegeven.

Wij benadrukken het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces. Hoewel wij begrip hebben voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, kunnen wij niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.

Gebrek aan heldere, samenhangende keuzes en visie

Hoofdstuk 2 van de POVI bevat ambities en opgaven, maar we missen de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien. De ontwerpteksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten. Juist sterke samenhang en onderlinge relaties tussen domeinen zijn noodzakelijk om de fundamentele transitieopgaven effectief aan te pakken.

Daarnaast lijkt de provincie een nulsomspel te hanteren, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Het vooruitschuiven van moeilijke beslissingen brengt het risico met zich mee dat bestuurlijke afspraken niet gerealiseerd worden en belangrijke thema's tot 2027 stil komen te liggen. De samenhang tussen thema's, zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, blijft daarbij onderbelicht, wat een integrale aanpak bemoeilijkt.

De huidige ontwerpteksten houden onvoldoende rekening met regionale verschillen. In de POVI van 2021 zijn voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg afzonderlijke regiovisies opgenomen. Hoewel de documenten wel genoemd worden, missen wij voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelings-perspectief NOVEX die de rol van regiovisie vervullen voor onze regio.

De POVI in het licht van de Agenda Zuid-Limburg

De toekomstige ontwikkeling van Zuid-Limburg zijn vastgelegd in de Agenda Zuid-Limburg en in ruimtelijke zin vertaald in het Ontwikkelperspectief NOVEX. We gaan op hoofdlijnen in op de deze POVI op basis van de Agenda Zuid-Limburg langs de drie met elkaar samenhangende lijnen:

1. Werken aan een nieuwe economie: de (economische) toekomst van Zuid-Limburg is een grens overstijgende kenniseconomie;
2. Werken aan nieuwe ruimtelijke kwaliteit: we wonen in een prachtig landschap, dat we toekomstbestendig gaan maken;
3. Werken aan het ombuigen van achterstanden naar voorsprong: delen van Zuid-Limburg hebben onaanvaardbare achterstanden, die we gaan aanpakken.

Ad 1. Werken aan een nieuwe economie
Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Daarbij hebben we een brede schaalsprong te maken. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang. Dit zien we onvoldoende terug in deze POVI.

U beperkt de gemeentelijke autonomie fors in door vele bedrijventerreinen aan te merken als bedrijventerrein van provinciaal belang zonder dit duidelijk te operationaliseren.
Een ander belangrijk punt voor de versterking van deze lijn is het maken van de circulaire transitie. Dit komt in deze POVI slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in relatie gebracht tot andere thema's en opgaven, terwijl daar nu juist de concrete kansen liggen. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw worden gemist.
Verder is een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand. In dit kader geven we mee dat we in Zuid-Limburg voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen geen ruimte zien.
Ook ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio missen wij in deze POVI. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en worden de kansen voor het versterken van het grens overstijgend daily urban system - dat in Zuid-Limburg met agglomeraties als Aken en Luik direct over de grens van een andere orde is dan de andere grensregio's - totaal gemist. Tot slot wordt een duidelijk provinciaal belang gevestigd op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energie opwek. Voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur is dit wenselijk. Wij vragen u om voor de hiervoor benodigde 'aanlandingspunten' en 'omzetpunten' in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen 'rood en groen' ten behoeve van de leefbaarheid en landschap. Voor de thema's duurzame energie opwek en energieplanologie vinden wij dat u het provinciaal belang niet kunt opnemen in de POVI, omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.

Ad 2. Werken aan nieuwe 'ruimtelijke' kwaliteit
Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zien we als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaat robuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Door het toevoegen van zoneringen wil de provincie meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter ook het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In deze POVI wordt ook de ruimte genomen voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan.

Hiermee wordt echter een realistische toekomst voor de agrarische sector en de daarmee samenhangende zekerheid en duidelijkheid voor de sector ondermijnd. Daarnaast worden in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middellange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Hierbij kan gedacht worden aan de agrarische sector, maar ook MKB en de vrijetijdseconomie. Wij zouden dan ook enerzijds willen pleiten voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische sector en de vrijetijdssector.
Ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen vragen we wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, die enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.
Hoewel wij de insteek van primaire landbouwgebieden als positief zien, duiden wij de focus op de agrofoodsector zoals opgenomen als te rigide. De beperkingen rondom niet-agrarische functies in primaire landbouwgebieden zijn problematisch. De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals wonen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, wat voor het buitengebied in Zuid-Limburg veel te rigide is en waardoor wij onze gezamenlijke ambities in deze lijn niet kunnen waarmaken. Ook wordt het door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren. Wij vragen u dan ook om in de POVI het mogelijk te maken om in onze regio meer perspectief op hybride ontwikkelingen te bieden, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.
Een ander punt dat ons zorgen baart zijn de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Wij begrijpen de noodzaak om op afzienbare termijn de drinkwaterwinning zeker te stellen, en dit is ook noodzakelijk om onze gezamenlijke ambities waar te kunnen maken. Wij gaan ervanuit dat het om zoekgebieden gaat die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied. De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven. Het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen onze regio op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.

Ad 3. Werken aan het ombuigen van achterstanden naar voorsprong
In de Agenda Zuid Limburg beschrijven we dat we van achterstand op sociaal-economisch gebied en qua gezondheid toe willen naar een voorsprong.

In Zuid-Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige woningen in een prettige leefomgeving. Deze opgave is urgent, omdat er op diverse plekken in onze regio grote sociaaleconomische uitdagingen zijn. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften. En we moeten daarnaast verduurzamen door energie te besparen en energie duurzaam op te wekken.
Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en de voorzieningen in stand te houden. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze (beroeps)bevolking op peil te houden. De benodigd integrale keuzes die dit vergt zien we onvoldoende terug in deze POVI.
De woningmarkt houdt niet op bij de gemeentegrens. De provincie dicht zich daarom een coördinerende rol toe. Dit om onze regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen. Maar daarvoor is wel een duidelijkere visie en duidelijk beleid nodig.
Ondanks dat de transformatieopgave onderkend wordt als opgave, is deze niet terug te vinden bij de doelen in de POVI teksten. Gezien de stapeling van opgaves (o.a. gezondheid, veiligheid, duurzame mobiliteit) in met name het stedelijk gebied en diverse stedelijke kernen is hier een duidelijk provinciaal belang aanwezig. Aanpassen van de bestaande voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen, bieden een meer integraal perspectief.
Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit uitgangspunt zou ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Hoewel de regierol van de provincie wordt gewaardeerd, wordt gepleit voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie. Deze ambities moeten duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen.

Wonen

Begrenzingen
In deze POVI zijn de bestaande grenzen en bestemmingen van het tijdelijk omgevingsplan niet overgenomen of ingetekend. Hierdoor vallen onder andere bedrijven, sportvelden en delen van de bebouwde gebieden buiten de zonering landelijke kern en zelfs buiten de zonering verwevingsgebied. Dit beïnvloedt de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties, omdat deze nu onder de groenblauwe landbouwzone of primair landbouwgebied vallen volgens dit POVI.

De huidige bestemmingsplangrenzen en bestemmingen moeten een-op-een overgenomen worden in de POVI. Dit zijn immers bestaande rechten.
Verder zijn diverse kleine kernen niet aangeduid als landelijke kern of verwevingsgebied. Deze moeten alsnog ingetekend worden als landelijke kern of verwevingsgebied.
Ook zijn bekende locaties voor een “straatje erbij” of woningbouwprojecten aangeduid als primair agrarisch gebied of verwevingsgebied. Dit vereist nadrukkelijk een aanpassing/correctie.

Leefbaarheid landelijke kernen
Om de leefbaarheid te behouden en een duurzame gezonde ontwikkeling van de gemeenschappen te kunnen borgen is het voor gemeenten met landelijke kernen essentieel om de lokale woningvoorraad te transformeren en te verstevigen in en nabij de kernen (straatje erbij). Het gaat hierbij om meer dan de leefbaarheid en vitaliteit van de kleine kernen, de levensvatbaarheid van voorzieningen en cohesie binnen de gemeenschap. En het gaat er ook om een duurzame bevolkingsontwikkeling te borgen voor de toekomst.
Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een ‘straatje erbij’ te realiseren.
We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaats krijgen, eruit komt te zien. Ook zou het opnemen van een duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg helpend kunnen zijn. Wij willen benadrukken dat wij de stedelijke bebouwde omgeving en de landelijke kernen als één complex zien, welke in verschillende en unieke woonmilieus kunnen voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.

Opgave wonen
In paragraaf 10.1 wordt het volgende gesteld: “Ingrepen in de bestaande woningvoorraad en nieuwbouwontwikkelingen worden in verbinding met andere opgaven in het fysieke en in het sociale domein opgepakt. Voor de periode na 2030 heeft Limburg heldere ambities voor het uitbreiden van de woningvoorraad, die uitwerking krijgt in het programma Limburg Centraal.“
De formulering van deze zin kan worden uitgelegd dat uitbreiding van de woningvoorraad uitsluitend mogelijk is als dit past binnen het programma Limburg Centraal. De ambitie van Limburg Centraal richt zich op de toevoeging van circa 30.000-35.000 woningen na 2030, binnen een straal van 1.5 km van de zes Limburgse intercitystations (Maastricht, Heerlen, Sittard, Roermond, Weert en Venlo), waarvan 20.000-25.000 woningen aanvullend op de Woondeal Limburg zijn. Los van de vraag of deze gebieden überhaupt deze opgave aan kunnen, welke woningen voor welke doelgroep(en) aldaar gerealiseerd gaan worden en wat de betaalbaarheid hiervan is, mag dit niet betekenen dat deze ambitie negatieve gevolgen heeft voor het uitbreiden van de woningvoorraad elders in Limburg. Ook na 2030 is er behoefte en noodzaak aan nieuwbouwwoningen en deze beperken zich niet alleen tot het wonen binnen de zes IC-gebieden.

Provinciaal belang en rol wonen
In paragraaf 10.2 staat vermeld dat het een provinciaal belang is dat: "Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken."
Niet duidelijk is wat met deze zin concreet wordt bedoeld. Vraag en aanbod moeten zowel kwalitatief als kwantitatief met een evenwichtige verdeling over gemeenten per regio op elkaar aansluiten, waardoor een kwalitatieve en kwantitatieve een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen over alle gemeenten nagestreefd worden.
Hoe vindt die kwalitatieve en kwantitatieve afweging van die evenwichtige verdeling plaats en waarom heeft dat alleen betrekking op het sociale huursegment?

Ambitie wonen
In paragraaf 10.3 wordt vermeld dat: "Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap.
Wij zijn het eens dat het van belang is dat Limburg aantrekkelijk moet blijven als vestigingsklimaat waardoor de beroepsbevolking zich langdurig in onze provincie vestigt en het essentieel is dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt, waarbij beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving een belangrijke rol spelen in dat vestigingsklimaat.
Dat dit vestigingsklimaat een rol speelt voor de Limburgse demografische ontwikkeling, blijkt uit het gegeven dat de lichte bevolkingsgroei sinds 2021 niet een gevolg is van een gestegen natuurlijke aanwas maar van een positief binnenlands en buitenlands migratiesaldo (positieve sociale bevolkingsgroei). Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat een stijging van de bevolkingsgroei, zeker als het jongere werknemers betreft, op den duur wel kan leiden tot een stijging van natuurlijke aanwas. Limburg vergrijst en tijdens het komende decennium zal een groot deel van de huidige Limburgse werknemers de pensioengerechtigde leeftijd behalen. Een trend die zich daarna nog enige jaren voortzet. De hierdoor vrijkomende werkgelegenheid zal door jongere werknemers ingevuld moeten worden. Deze (potentiële) werknemers zullen enerzijds minder snel uit onze provincie voor werk hoeven te vertrekken en anderzijds naar Limburg moeten komen om de functies ingevuld te krijgen. Dit houdt niet alleen de positieve migratie (sociale bevolkingsgroei) in stand, maar zal op de duur ook een positieve ontwikkeling gaan krijgen op de natuurlijke aanwas. De ervaring leert dat bij een minimaal gelijkblijvend vestigingsklimaat, vergrijzing leidt tot een toename van de woonbehoefte voor meerdere doelgroepen.

U geeft aan dat hiervoor wordt ingezet op "kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking rekening houdende met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap". Wij vertrouwen erop dat "duurzame verstedelijking" hier niet in enge zin wordt bedoeld en niet alleen focust op zorgvuldig ruimtegebruik binnen de steden, maar ook op een zorgvuldige benutting en een zorgvuldig gebruik in de landelijke kernen en het bebouwde gebied buiten het stedelijke gebied, daar waar dat ruimtelijk verantwoord is.

Woningbouw op de juiste plek
Woningbouw moet zoveel mogelijk plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Limburg Centraal is in lijn met deze beleidskeuze. Daarmee houden we druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied. Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten. Het wordt in ieder geval als positief ervaren dat hier wel de landelijke kernen voor woningbouw worden genoemd.
U legt in de Omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. U vraagt daarvoor van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente.
Dit voornemen is voor de hand liggend, maar het is voor ons nieuw dat dit in de omgevingsverordening wordt verankerd. We nemen aan dat over "…het gemeentelijk inzichtelijk maken van de delen van de overeengekomen (binnen- en buiten stedelijke) opgave" tijdig nadere uitleg komt wat hier expliciet mee bedoeld wordt. Betreft het hier een zogenaamd integraal 'Masterplan' dat gemeenten moeten gaan opstellen?

Economie

Bedrijventerreinen
U stelt dat bepaalde bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen met hogere milieucategorieën, provinciaal belangrijk moeten worden vanwege hun schaalgrootte en circulaire potentie. Wij verzoeken u om in deze POVI duidelijk te maken voor welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet. Dit zal bijdragen aan een robuuste circulaire economie in Limburg. Stel een economische ladder op als instrument. Voordat duidelijk is wat u beoogt met het provinciaal belang, moet deze beperking van gemeentelijke autonomie niet in de POVI opgenomen worden.
U geeft gemeenten de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. In Zuid-Limburg gaat het om 25 tot 50 hectaren. De afgelopen tien jaar waren er geen tekorten aan bedrijventerreinen, en de komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten. Het traditionele planningsproces is echter verouderd. We vragen gericht beleid voor herstructurering van bestaande terreinen, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg. Hierbij streven we naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap.

Circulaire economie
De circulaire transitie krijgt slechts oppervlakkige aandacht in deze POVI. Ondanks vermelding in meerdere hoofdstukken blijft het begrip vluchtig. Ongeveer 50% van de huidige MKB zal over tien jaar niet meer bestaan zonder integratie van circulaire economie in de bedrijfsvoering.
Circulaire economie wordt niet inhoudelijk gekoppeld aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact en afvalbeheer. Wij vragen u een target op te nemen voor meer biobased bouwen. Dit biedt agrariërs een nieuw verdienmodel en geeft woningbouwcorporaties duidelijkheid. Daarnaast vragen wij u nadrukkelijk inzicht bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en data gedreven planologie.

Arbeidsmigranten
Onder § 2.2.5 Opgaven voor de economie en werklocaties wordt beaamd dat met name het aantrekken van (internationale) werknemers de beroepsbevolking op peil kan houden. Zonder actie te ondernemen zal deze anders aanzienlijk krimpen naar de toekomst, waarmee de Limburgse economie onder druk komt te staan.
Om te kunnen voorzien in de huidige en toekomstige behoefte aan goede (tijdelijke) huisvesting van internationale werknemers, is het van belang dat daar ruimte voor geboden wordt, zowel fysiek als beleidsmatig. Deze ruimte is schaars en dient evenwichtig te worden toegedeeld.
Onder de voorliggende POVI valt huisvesting van arbeidsmigranten niet onder het begrip logies maar onder wonen. Het ontbreekt in deze POVI aan een begrip dat de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten juist en concreet definieert. De kwaliteit van de huisvesting van arbeidsmigranten dient in verhouding te staan tot de betaalbaarheid. Dit komt onder druk te staan op het moment dat een eigenlijke logies-verblijfsvoorziening wordt beschouwd als 'wonen'. Wij vragen u daarom om een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van logies en wonen inkleurt, waarmee lokale overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden, nu en in de toekomst.

Vrijetijdseconomie

Definities
Ten aanzien van de gehanteerde definities en afbakening constateren wij dat deze niet eenduidig en consequent zijn. Zo wordt het incidenteel verhuren van de eigen woning via boekingsplatforms niet beschouwd als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Voorzieningen zoals (fiets)cafés, restaurants, ijssalons of openbare speeltuinen vallen niet onder dagrecreatieve voorzieningen. Dit geldt ook voor sportieve, culturele en maatschappelijke evenementen. Wij vragen hier verduidelijking en zo mogelijk aanpassing.

Verder leveren de gehanteerde begrippen dagrecreatie en verblijfsrecreatie verwarring op. De exacte reikwijdte is niet duidelijk. Bij dagrecreatie wordt onvoldoende duidelijk of dit ook activiteiten omvat zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn. Het is van belang om over de inhoud van voornoemde begrippen brede consensus te hebben en om deze begrippen consequent te hanteren.

Uitponding – rol van de gemeente
"Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Wij vinden dat het de taak van de initiatiefnemer is om dit aan te tonen. Wij als gemeente toetsen en beoordelen de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Wij stellen een dergelijk document dat dit aantoont niet zelf op. We verzoeken de tekst daarop aan te passen, onze rol en verantwoordelijkheid en de rol en verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer helder is.

Dagrecreatie
In paragraaf 13.6.6 wordt dagrecreatie als volgt gedefinieerd: "Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwemplas. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn". In de daaropvolgende tabel staat echter vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg. Dit roept de vraag op of dit betekent dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn. Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Het is daarom noodzakelijk dat dit wordt verduidelijkt: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet? Hierbij merken wij op dat dit niet mag leiden tot ondermijning van de toeristische waardepropositie van de regio.

Verbod omvormen recreatieverblijf naar wonen, uitzondering voor hotel (binnen bebouwd gebied)
In deze POVI wordt het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden. Dit generieke verbod betekent dat gemeenten geen mogelijkheid hebben verouderde en economisch niet-levensvatbare verblijfsaccomodaties locatieafhankelijk te transformeren.
Juist ook in verbinding met de woning- en transformatie-opgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod niet acceptabel. Ook kan het ons inziens niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zou den zijn. Dit is en blijft een gemeentelijke afweging. Daarom het nadrukkelijk verzoek om deze POVI op dit punt aan te passen.

VAB en recreatieve functies

In paragraaf 3.4.4 zonering landbouw is het volgende bepaald. Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden. Er is in uitzonderingsgevallen ruimte voor maatwerk voor een recreatiefunctie binnen VAB's. Dat blijkt uit de laatste zin. Echter, door de stelligheid waarmee de eerste zin wordt geformuleerd, lijkt het alsof een recreatieve functie wordt uitgesloten en alleen mogelijk is na overleg met de provincie. Het zou goed zijn om hier een verwijzing te maken naar paragraaf 13.5 onder welke voorwaarde nieuwvestiging van een recreatieve functie wel onder strikte voorwaarden mogelijk is. Dat biedt ook meer rechtszekerheid dan alleen de verwijzing dat het gesprek met de provincie moet worden aangegaan. In paragraaf 11.2.5.4 staat dit naar ons oordeel wel correct vermeld.

Relatie met landbouw

In paragraaf 11.1.2.3, het laatste tekstblok, komt dezelfde stringente formulering voor en ook daar wordt verwezen naar een koppeling met hoofdstuk 13.5. Ook lijkt deze tekst met name ingestoken op het in stand houden van traditionele vormen van landbouw, terwijl het bevorderen van natuurinclusieve landbouw ook een doel zou kunnen zijn.
In paragraaf 11.1.2.2 is het volgende opgenomen. Nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) kan alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.
Wanneer bij nieuwvestiging sprake is van een initiatief dat niet binnen het vigerend planologisch kader past, moet een ruimtelijke procedure worden doorlopen waarbij het afwegingscriterium is: een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De afweging zoals hiervoor beschreven is te beperkt en puur economisch.

Onderbouwing van initiatieven

In paragraaf 13.3 wordt het volgende gesteld. Ondernemer en gemeente zorgen samen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. Wij zouden graag willen toevoegen dat deze goede onderbouwing moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.
De term bovengemeentelijk roept vragen op. Wordt hier (sub)regionaal mee bedoeld?
In paragraaf 13.5.3 staat: Er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven. Wij opteren voor de volgende zinssnede: Er moet aangetoond worden dat het initiatief haalbaar en wenselijk is, hoe het past binnen de bestaande marktruimte en welke vraag het genereert. Met deze toevoeging wordt geen monopolie gecreëerd voor bestaande bedrijven en wordt een deel ook aan de concurrentiepositie overgelaten op de markt zelf.

Overig
In de paragrafen 15.1.2 en 15.1.6. missen wij de link tussen erfgoed en toerisme.

Landbouw

Focus op agrofoodsector
De beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in deze POVI worden opgeworpen in primaire landbouwgebieden zijn problematisch.
De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals woningen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, waardoor het buitengebied in Zuid-Limburg op slot gaat. Dit belemmert ontwikkelingen, staat haaks op eerdere visies zoals Panorama Zuid-Limburg en de Agenda Zuid-Limburg en trekt ook een wissel op het behoud van historisch agrarisch erfgoed.
Wij verlangen dan ook meer perspectief en mogelijkheden voor hybride ontwikkelingen, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.

Overgangszones rondom natuurgebieden
Er zijn grote overgangszones rondom natuurgebieden, tot wel circa 500 meter vanaf Natura 2000-gebieden.
Een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is, blijkt onvoldoende uit deze POVI. Dit is echter wel een noodzakelijk vereiste.

Verwevingsgebieden
Hoewel termen zoals wisselwerking en verband vaak worden genoemd, ontbreekt een duidelijke analyse van hoe verschillende domeinen van invloed zijn op de toekomst van de landbouw. Dit terwijl deze impact groot is.
Zo blijft de spanning en wederzijdse inwerking van ontwikkelmogelijkheden in verwevingsgebieden (bv. voor straatje erbij) en belangrijke kwesties zoals spuit- en stankcirkels onderbelicht. Hoewel maatwerk wordt beloofd, is niet duidelijk hoe dit zal worden geborgd.

Verbrede landbouw
De genoemde concepten rondom verbrede landbouw - zoals landbouw ten dienste van natuur en water - blijven abstract. Duidelijkheid ontbreekt over de concrete effecten voor ondernemers en lokale gemeenschappen. Hoewel u aangeeft waarde te hechten aan het beschermen van landbouwgrond en voedselzekerheid, worden agrarische activiteiten vaak beperkt door andere kaders, zoals natuur- en waterdoelstellingen. Coherente keuzes blijven buiten beeld.

Nieuwvestiging
In deze POVI is bepaald dat landbouwgrond wordt beschermd door agrarisch hergebruik van (voormalige) agrarische bebouwing te stimuleren en nieuwvestiging alleen toe te staan onder strikte voorwaarden.
Dit schiet zijn doel voorbij. De beschikbaarheid van courante, geschikte vrijkomende agrarische bebouwing in Zuid-Limburg is gering, en de praktische rem op nieuwvestiging beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische ondernemers aanzienlijk.

Herontwikkeling en functiewijziging
U gaat in uw benadering voornamelijk uit van agrarische bebouwing en bouwvlakken. Wij stellen voor om in de transitie van het landelijk gebied breder naar landbouw te kijken, inclusief de bijbehorende landerijen. Vaak worden gronden losgekoppeld van agrarische bedrijven bij herontwikkeling, wat een integrale gebiedsaanpak moeilijk maakt.
Wij vragen daarom om in deze POVI op te nemen dat herontwikkelingen en functieveranderingen vanuit het bedrijf én de bijbehorende gronden worden bekeken. Dit voorkomt versnippering en creëert kansen voor kwalitatieve gebiedsopwaardering en ruimte voor maatschappelijke opgaven.

Agrarische opslagloodsen
Wij missen een duidelijke provinciale visie ten aanzien van de grote agrarische opslagloodsen (o.a. aardappelbewaarloodsen). Juist vanwege de maatschappelijke discussie over dit onderwerp verwachten wij dat u hierin haar koers bepaalt. Enkel de opmerking in de visie dat gebouwen qua maat en schaal moeten passen in het landschap is wat betreft deze problematiek te vrijblijvend. Juist de provinciale omgevingsvisie is het document om aan de voorkant in ieder geval duidelijk te verschaffen of deze opslagloodsen in het landschap thuis horen.
Op basis van ervaringen vanuit casuïstiek merken wij op dat u veelal uitspreekt dat deze grote opslagloodsen thuishoren op bedrijventerreinen, maar we zien dat vervolgens niet terug in de visie.
Los van de keuze die u hierin maakt, zouden wij graag in deze POVI teruglezen hoe hier in de praktijk mee om te gaan. Afhankelijk van de keuze die gemaakt wordt, zullen daarbij wel sturingsmaatregelen opgenomen moeten worden. Als gemeente zijn we bereid het definitieve gebiedsdekkende omgevingsplan op deze keuze in te richten.

Nevenactiviteiten
Met name bij de verbrede land- en tuinbouw vinden wij dat, om de gewenste transitie in de landbouw mogelijk te maken, er in alle gebiedstypen ruimte moet worden geboden voor nevenactiviteiten.
In de landschappelijk en natuurlijk kwetsbare gebieden kunnen nevenactiviteiten wenselijk zijn om de agrarische bedrijfsvoering minder milieubelastend te maken. In de primaire landbouwgebieden in Zuid-Limburg zullen nevenactiviteiten nodig zijn om de bedrijven qua bedrijfsvoering minder kwetsbaar te maken. Het zijn vaak ook de primaire landbouwgebieden waar, o.a. in het kader van spreiding van toeristische druk, juist nog ruimte is voor verbreding.

We begrijpen dat in de primaire landbouwgebieden de landbouw ook de ruimte krijgt om agrarische activiteiten te verrichten zonder al te veel belemmeringen (die zijn er al genoeg), maar dat hoeft ons inziens niet te betekenen dat in deze gebieden biologische of natuurinclusievere vormen van landbouw gecombineerd met aanvullende nevenactiviteiten niet mogelijk zijn.

VAB
Bij vrijkomende agrarische bebouwing kiest u voor agrarisch hergebruik. In de praktijk zien we juist dat agrarisch hergebruik vaak niet mogelijk is omdat het veelal verouderde gebouwen betreft die niet meer te exploiteren zijn in een toekomstbestendige agrarische bedrijfsvoering (dierenwelzijn, hoogte gebouwen, ventilatie etc.).
Vandaar dat wij pleiten om de mogelijkheden voor hergebruik door niet-agrarische functies toch ruimhartiger in de POVI op te nemen. Daarbij zien we juist mogelijkheden om vanuit een integraal perspectief diverse opgaves met elkaar te verbinden (wonen, water, stikstofreductie, natuur, landschap) die uiteindelijk kunnen/moeten leiden tot een gebiedsgerichte kwalitatieve verbetering.

Overig
Door het continue wijzigen en aanscherpen van beleid van zowel landelijk als provinciaal Wordt (ook met deze POVI) geen stabiliteit en alleen maar onduidelijkheid geboden. Plannen voor ontwikkeling, transitie en verduurzaming stagneren continu door onduidelijkheden en wijzigingen. Ondernemers krijgen niet de kans om keuzes te maken voor de lange termijn omdat men continue moet schakelen op korte termijn doelen.

Mobiliteit

Openbaar vervoer en kleinere gemeenten
In de tekst van openbaar vervoer valt op dat de focus vooral ligt op grotere gemeenten Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten onderbelicht. Dit is zorgelijk, omdat ook voor deze gemeenten en hun dorpen, kernen, linten en clusters een goede bereikbaarheid essentieel is. Dit is ook een van de redenen waarom in de Agenda Zuid-Limburg nadrukkelijk de 30 minuten regio als ambitie is opgenomen. Het beleid dient dus expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid van dorpen, kernen, linten en clusters, waarbij rekening moet worden gehouden met de specifieke schaal en behoeften. Het waarborgen van mobiliteit voor deze locaties is essentieel voor sociale inclusie, leefbaarheid en economische participatie. Wij verzoeken u om hier in deze POVI ook aandacht voor te hebben.

Openbaar vervoer en vrijetijdseconomie
In de tekst van het openbaar vervoer wordt enkel gekeken vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult. Met name fietsverkeer en mobiliteitshubs spelen een belangrijke rol voor zowel toeristen als eigen inwoners die recreëren in hun vrije tijd.

Een goed ingericht en aantrekkelijk mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast en daarmee een versterking van de leefbaarheid in de kleine kernen. Dit sluit naadloos aan bij de provinciale doelstelling om kwalitatieve recreatieve routestructuren te ontwikkelen, zoals beschreven in het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Wij verzoeken u dan ook om deze omissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren.

Energie

Zonne- en windenergie
In het voorliggende ontwerp wordt afgeweken van eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie, zoals opgenomen in RES 1.0 door provincie, gemeenten en RES Zuid-Limburg. Dit roept vragen op over de consistentie en betrouwbaarheid van het provinciale beleid en de samenwerking binnen de RES-regio Zuid-Limburg.
Daarnaast beperkt de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking. De toevoeging in de POVI over het heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg biedt echter perspectief. Het is van belang dit geboden perspectief nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij industrieterrein.

Samenwerking
Het is eveneens van belang om breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen door grensoverschrijdend te denken en handelen, kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hierbij moet ook aandacht worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.

Belang van integrale afweging tussen landschap en energietransitie
Wij hechten groot belang aan de bescherming van het unieke landschappelijke en cultuurhistorische karakter van haar omgeving. Tegelijkertijd maken wij ons zorgen wanneer deze bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd, zonder voldoende oog voor de noodzakelijke energietransitie. Ook onze gemeente staat voor de opgave afscheid te nemen van aardgas. Wij vinden het van groot belang dat onze inwoners kunnen rekenen op een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem dat lokaal tot stand komt en bij voorkeur in lokaal eigendom verkeert.
Bij bestudering van de kaartbeelden constateren wij met toenemende zorg dat er binnen onze gemeente nauwelijks perspectief wordt geboden voor betekenisvolle energieontwikkelingen. Enkel de locatie in Cadier en Keer is opgenomen als potentieel zoekgebied voor grootschalige zon op land. Gezien de geplande woningbouw op deze locatie (zoals opgenomen in onze woonvisie), zou dit een kans kunnen zijn, mits er

voldoende landschappelijke ruimte beschikbaar is om beide functies zorgvuldig te combineren.

SMR

We lopen tegen onze uitbreidinggrenzen aan vanwege de netcongestie. Dit geldt zelfs voor de autonome groei van bedrijven en huishoudens. We dreigen woningen niet te kunnen bouwen, omdat er geen stroom is. Woonzorgcomplexen kunnen niet in gebruik genomen worden, omdat er geen stroom is. Dat is onacceptabel.
Het is daarom essentieel dat we zorgen dat we meer capaciteit op het net krijgen, bij voorkeur vrij van uitstoot van broeikasgassen. Hier vormen SMR's een uitstekende oplossing en concrete oplossing voor. Wij verwachten in deze POVI een visie op de plekken waarin wij in Limburg deze SMR's een fysieke plek gaan geven. Om te zorgen dat wij voldoende netcapaciteit kunnen garanderen voor onze inwoners, ondernemers en instellingen.

Procesmatige zorgen en oproep tot gezamenlijkheid

Wij zijn verheugd dat de provincie een proactieve rol wil spelen in de energietransitie. Gezien de verschillende verantwoordelijkheden en belangen is het van groot belang dat gemeenten actief worden betrokken bij het tot stand komen van het ruimtelijk beleid rond energie.
De huidige opstelling van deze POVI – en dan met name de late totstandkoming van de kaarten met zoek- en uitsluitingsgebieden – bemoeilijkt echter een zorgvuldige beoordeling door gemeenten. Op dit moment is dan ook geen sprake van een gedragen visie. Wel erkennen wij dat er een ruimtelijke vertaling is gemaakt van de Provinciale Energievisie, en dat energie een structurele plek krijgt in het omgevingsbeleid. Dat juichen wij toe.
Wij doen de volgende inhoudelijke voorstellen en opmerkingen bij hoofdstuk 2 en 9 van deze POVI:

- De huidige zoekgebieden voor zon- en windenergie wijken af van de gezamenlijk vastgestelde zoekgebieden in de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 Zuid-Limburg. Wij stellen voor om op basis van de RES-kaarten in gesprek te gaan en zo tot een door alle partijen gedragen ruimtelijke afbakening te komen.
- Wij verzoeken de provincie om gemeenten niet alleen te consulteren, maar hen actief te betrekken bij concrete energie-initiatieven en bij het opstellen van voorwaarden voor ontwikkeling. Dit past ook binnen de geest van de nieuwe Energiewet, waarin publieke regie een prominente plaats krijgt.
- De uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windturbines op de kaarten staat haaks op de tekstuele onderbouwing in de POVI. Wij verzoeken het kaartbeeld in lijn te brengen met de tekst. Bovendien wijzen wij erop dat er momenteel onderzoek plaatsvindt naar de combinatie van windenergie en de Einstein Telescope. Verwijs hier in de POVI naar, zodat bij positieve uitkomsten ruimte kan worden geboden voor wind op land in deze regio.

- In artikel 9.2 staat dat de provincie gemeenten verplicht de principes van Enexis over te nemen. Wij wijzen erop dat de provincie hier geen bevoegd gezag is. Wij vragen de provincie om de publieke regierol van gemeenten bij de ontwikkeling van warmte-infrastructuur te respecteren en ons te ondersteunen in plaats van te verplichten.
- De gemeente Eijsden-Margraten ziet kansen in het 'grijze gebied' tussen grootschalige en kleinschalige opwek. Bijvoorbeeld via multifunctioneel ruimtegebruik, zoals agro-PV, kleinschalige opslag, biovergisting of thermische netten. Wij pleiten voor beleidsruimte in de POVI om zulke innovatieve initiatieven mogelijk te maken, mits deze:
  - bijdragen aan het verdienmodel van agrarische ondernemers;
  - landschappelijke kwaliteiten behouden of versterken;
  - zorgvuldig zijn ingepast;
  - lokaal eigendom en lokaal gebruik bevorderen.
- Wij vragen om ruimte voor lokale afwegingskaders, waarin in samenspraak met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners keuzes worden gemaakt. Technische haalbaarheid is daarbij slechts één van de criteria. Minstens zo belangrijk zijn landschappelijke inpassing, sociale acceptatie en de meerwaarde voor de lokale gemeenschap.
- Wij verzoeken de provincie om in de POVI de volgende ambities nadrukkelijker op te nemen:
  - Versnellen van energiebesparing, zeker in oudere woningen en monumenten;
  - Ondersteunen van innovatieve technieken en decentrale opwek, passend bij het kleinschalige karakter van onze gemeente;
  - Versterken van energiecoöperaties en lokaal eigendom;
  - Stimuleren van regionale samenwerking over opwek, opslag, netinpassing en gebruik heen.
- Wij pleiten voor een omgevingsvisie die niet alleen richting geeft aan de energietransitie, maar die ook ruimte laat voor lokaal eigenaarschap, maatwerk en bescherming van wat van unieke waarde is. Wij zijn ervan overtuigd dat innovatieve energieoplossingen hand in hand kunnen gaan met behoud van landschap, cultuurhistorie, natuur en landbouw.
- Wij roepen de provincie op om dit via heldere, toetsbare én flexibele kaders te faciliteren. Alleen zo ontstaat een robuust maar werkbaar omgevingsbeleid dat recht doet aan de Limburgse diversiteit en de kracht van lokale gemeenschappen.

Gezondheid

Kernwaarden gezonde leefomgeving
De term gezondheid komt in alle documenten 114 keer terug. Echter, wanneer wij de stukken inhoudelijk bekijken, dekt de term gezondheid in deze stukken nauwelijks de lading zoals de 16 Zuid-Limburgse gemeenten deze - vanuit de kernwaarden gezonde leefomgeving - hanteren.

Vaak komt het terug als bodemgezondheid of als milieu en gezondheid. Deze laatste schetst direct een belangrijke kanttekening waar wij op willen reageren. In deze POVI wordt milieu en gezondheid namelijk als één beleidsthema gezien (bijv. 3.3.2). Hierdoor 'verdrinken' de mensgerichte ambities en uitgangspunten in het kader van gezondheid, in milieu ambities. Bijv. "We streven ook naar het behoud en herstel van biodiversiteit door het beschermen van natuurgebieden en het bevorderen van ecologische verbindingen. Dat draagt niet alleen bij aan de gezondheid van onze ecosystemen, maar ook aan de gezonde leefomgeving van onze inwoners".
Deze tekst impliceert de gezondheid van de inwoner als indirect neveneffect. Dit is een gemiste kans. De gezondheid van de inwoner moet primair een uitgangspunt zijn aan de hand van de kernwaarden gezonde leefomgeving. We kunnen vanuit gezondheid veel meer impact creëren door op de menselijke aspecten te focussen zoals geadviseerd door de GHOR GGD Nederland:

- Rookvrije omgeving
- Aantrekkelijke plekken
- Gezond gewicht
- Wonen en druk verkeer
- Voorzieningen dichtbij
- Actief vervoer
- Fiets- & OV-verbindingen
- Gezond binnenklimaat
- Prettig wonen
- Geschikte woningen

Ambities gezonde leefomgeving
In paragraaf 8.2.2.2 (Ambities Gezonde Leefomgeving) lijkt het alsof bovenstaande kernwaarden worden meegenomen, echter gaat het hierbij enkel over veiligheidskernwaarden: "Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe". Deze moeten vervangen worden door de kernwaarden Gezonde Leefomgeving. Focus op de mensgerichte aanpak: hetgeen waarin we ook de verantwoordelijkheid bij onze inwoners leggen en hen regie geven (in het gedachtengoed Positieve Gezondheid).

Eenzijdig en beperkt perspectief
In paragraaf 2.7.1 staat dat de belangen van alle beleidsvelden tegen elkaar afgewogen moeten worden. Dit moet correct gebeuren en gezondheid dient zodoende in de juiste context (de mensgerichte aanpak: de kernwaarden gezonde leefomgeving) geïnterpreteerd te worden. Daarnaast is paragraaf 3.3.2. de paragraaf waarin deze kernwaarden toegelicht kunnen worden en waar we impact kunnen creëren op het geheel, maar de relevante punten die hierin benoemd staan gaan enkel in op milieuaspecten. En zoals eerder toegelicht, dreigt het thema gezondheid – bezien vanuit het perspectief en belang van de mens – onder te gaan in een beleidsmatige focus die primair gericht is op milieukundige uitgangspunten. Het is prima om net als andere

beleidsvelden een hoofdstuk te wijden aan het thema milieu, echter lijkt dit nu het overkoepelende thema te zijn in deze POVI.
Kortom, deze POVI is te veel geschreven vanuit het milieu perspectief waardoor er niet voldoende aandacht is voor de mensgerichte aanpak zoals wij deze vanuit gezondheid aanvliegen: namelijk de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving. De focus van het thema gezondheid zou in deze POVI meer moeten liggen op de mens: hetgeen waar al onze inwoners invloed op kunnen uitoefenen en eigen regie op hebben (in het gedachtegoed Positieve Gezondheid).

Bodem en water

Bodemkwaliteit
Bodemkwaliteit is voor de toekomst van onze regio van groot belang. Er is behoefte aan een volledig inzicht in de staat van de bodem en de vrijkomende organische grondstromen, niet alleen in de pilotgebieden maar in heel Limburg. Dit zal helpen bij het gesprek over water- en klimaatadaptatie. De implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn zou een integraal onderdeel moeten zijn van de aanpak.
In deze POVI wordt nadrukkelijk uitgegaan van het toevoegen van organische stof in de bodem in generieke termen. Natuurorganisaties streven eerder naar verschraling dan naar een toename van het organische stofgehalte in de bodem. In de agrarische sector is er ook geen vanzelfsprekend draagvlak voor bodemvitalisering. Dit gezegd hebbende, constateren wij ook dat de concrete impact hiervan op het watersysteem in Zuid-Limburg onzeker blijft. Wij zien meer concrete en directe impact door een focus op andere gewassen.

Pfas
Ten aanzien van Pfas is het volgens ons essentieel om een handelingsperspectief te bieden, waarin de verantwoordelijkheden en taken duidelijk zijn gedefinieerd. Bovendien moet de impact van dergelijke verontreinigingen op ruimtelijke keuzes en -gebruik uitgebreid worden besproken. Wij missen dit in het deze POVI.

Water
Water is een belangrijk thema waarin meerdere aspecten aan bod komen. Deze POVI bevat veel herhaling en vaag taalgebruik. Hierdoor ontstaat geen overzicht en en inzicht in de dwarsverbanden.
Uit het kaartmateriaal blijkt dat u begrenzing en normeringen herziet. De gevolgen die dit heeft, blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in deze POVI is daarmee voor ons geen begaanbare weg. Ter illustratie een aantal voorbeelden:

- De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Verdere verduidelijking is daarmee gewenst.
- De herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied kan significante gevolgen hebben. Het is onduidelijk wie

verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming en welke maatregelen moeten worden genomen om wateroverlast in bebouwde gebieden te voorkomen.
- U vereist een motivatie- en compensatieplicht voor beekdalen in het groen-blauwe landbouwgebied. De impact hiervan moet eerst helder zijn voordat verdere verplichtingen worden vastgesteld.

Kortom, watergerelateerde kwesties vragen om meer duidelijkheid ten aanzien van kaders en handelingsperspectief én meer betrokkenheid en dialoog om verschillende belangen en opgaven te verbinden.

.banholt
.bemelen
.cadier en keer
.eckelrade
.eijsden
.gronsveld
.margraten
.mariadorp
.mesch
.mheer
.noorbeek
.oost maarland
.rijckholt
.scheulder
.st. geertruid

BLOESEM VAN HET ZUIDEN

Tot slot

Ondanks dat wij vinden dat de planning en het proces rondom de totstandkoming van de POVI onzorgvuldig en teleurstellend is – zoals hierboven uitvoerig is toegelicht – maken wij toch gebruik van de gelegenheid om onze zienswijze in te dienen. Wij rekenen erop dat u onze zienswijze uiterst serieus neemt, niet alleen als het gaat om de (onderstaande) inhoudelijke reactie, maar vooral ook voor wat betreft onze reactie op het voor ons uiterst teleurstellend en onbevredigend proces.
Maar nog liever vragen wij u als Gedeputeerde Staten het proces van totstandkoming van deze POVI te herzien vanwege de onzorgvuldigheden, onjuistheden en omissies op de inhoud. Want, zoals eerder al gesteld, de (fysieke) toekomst van ons mooie Limburg verdient meer dan het proces zoals dit tot nog toe loopt en de inhoud en reikwijdte van de voorliggende POVI. Zowel qua proces, als inhoud en reikwijdte valt er meer dan genoeg af te dingen op deze POVI.

Conform afspraak die tijdens de tekensessie van vrijdag 27 juni 2025 met de provinciale projectleider zijn gemaakt gaan wij binnen nu en 2 weken onze input leveren op de kaarten die bij de POVI horen. Dat wil zeggen: wij gaan nog via kaarten aangeven hoe volgens ons de begrenzingen van de diverse gebieden en zones volgens onze (onderbouwde) optiek naar onze opvatting moeten worden aangepast. Wij rekenen er op dat deze als onderdeel van deze zienswijze worden beschouwd en als zodanig worden afgewogen.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Eijsden-Margraten,

De secretaris,	De burgemeester,
Drs. J.M.F. Kool	Mr. A.P. Krijnen